

O'SMIRLIK DAVRIDA O'G'IL BOLARDA QALQONSIMON
BEZ AUTOIMMUN KASALLIKLARINING KLINIK VA
IMMUNOLOGIK XUSUSIYATLARI

Arabboyev Shoxruh Mirzohidjon o'g'li

*Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti Endokrinologiya
yo'nalishi 1-kurs magistranti*

Ismoilov Diyorbek Adxamjon o'g'li

*Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti Endokrinologiya,
gemotologiya va ftiziatrriya kafedrasi assistenti*

O'smirlik davri — bolalikdan kattalikka o'tish, gormonal va immun tizim faoliyatining sezilarli o'zgarishlari bilan tavsiflanadigan murakkab fiziologik jarayondir. Shu davrda qalqonsimon bez autoimmun kasalliklari (masalan, Hashimoto tiroiditi va Graves kasalligi) o'g'il bolalarda ko'pincha sekin va yashirin kechadi. Bu esa kasallikni dastlabki bosqichlarda aniqlashni murakkablashtiradi.

Kasallikning kechish xususiyati. O'smir o'g'il bolalarda immun tizimining o'ziga xos faoliyati, shuningdek, testosteron va boshqa gormonal o'zgarishlar kasallik klinik kechishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ko'pincha bemorlar quyidagi noaniq belgilar bilan murojaat qiladilar:

- Charchoq va tez charchash hissi;
- Tana vaznining keskin o'zgarishi (ortishi yoki kamayishi);
- Kongsentratsiya qobiliyatining pasayishi, xotira zaifligi;
- Yengil, ko'pincha sezilmaydigan qalqonsimon bez o'sishi;

- Ba'zi hollarda teri qurishi, soch to'kilishi, yurak urishining tezlashishi kabi simptomlar.

Shuning uchun kasallik ko'pincha rivojlangan bosqichda aniqlanadi va bemorlar tibbiy ko'rikka kechikkan holda keladi.

Diagnostikasi. Kasallikni aniqlashda laborator tekshiruvlar va immunologik ko'rsatkichlar muhim vositalar hisoblanadi:

- **TSH (tiroid stimulyatsiya qiluvchi gormon)** – qalqonsimon bez faoliyatining asosiy indikatoridir;

- **T3 va T4 (triyodotironin va tiroksin)** – qalqonsimon bez gormonlari, gipotiroidizm yoki gipertirodizmnı aniqlashda qo'llaniladi;

- **Anti-TPO (antitelo mikrosomal tiroperoksidaza)** va **Anti-Tg (antitelo tiroglobulin)** – autoimmun jarayon mavjudligini aniqlash uchun muhim.

Shuningdek, **ultrasonografik tekshiruvlar** qalqonsimon bez hajmi, tuzilishi va nodul yoki fibroz o'zgarishlarni aniqlash imkonini beradi. O'smir o'g'il bolalarda kasallik kechishi va klinik belgilarning noaniqligi, shuningdek, gormonal nomutanosibliklar, tashxis qo'yishda yuqori darajada tajribali endokrinologlar ishtirokini talab qiladi.

Davolash yondashuvi. Davolash strategiyasi bemorning klinik holati va immunologik ko'rsatkichlariga qarab individual tarzda belgilanadi:

- Agar gipotiroidizm aniqlansa, **levotiroksin preparatlari** buyuriladi, dozasi bemorning vazni, yoshi va laborator ko'rsatkichlariga moslashtiriladi;

- Agar autoimmun jarayon faol bo'lsa, ba'zi hollarda **immunomodulyator terapiya** va qo'llab-quvvatlovchi dorilar qo'llanadi;

- **Ratsional ovqatlanish** – jod, selen, vitamin D va S vitamini muvozanatli iste'moli kasallikning rivojlanish xavfini kamaytiradi;

• **Jismoniy faollik va psixoemotsional qo‘llab-quvvatlash** – o‘smirning umumiy sog‘lig‘ini yaxshilash va stressga qarshi immun tizimini mustahkamlashga yordam beradi.

Davolash davomida bemorning holati muntazam monitoring qilinishi lozim, bunda TSH, T3, T4 va autoantitelalar darajasi kuzatiladi. Bu kasallik faolligini baholash va davolash samaradorligini aniqlashga yordam beradi.

Prognoz va ahamiyati. O‘smirlik davridagi qalqonsimon bez autoimmun kasalliklarining erta tashxisi va individual yondashuv quyidagi jihatlarga ta’sir ko‘rsatadi:

- Gormon muvozanatining barqarorligi;
- Surunkali asoratlarning oldini olish (masalan, yurak-qon tomir kasalliklari, semizlik, ruhiy tushkunlik);
- O‘smirning normal rivojlanishi va o‘rish jarayonining buzilmasligi;
- Umumiy immunitet va organizm funksiyalarining saqlanishi.

Shu bilan birga, muntazam monitoring va individual davolash strategiyasi bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va qalqonsimon bez bilan bog‘liq jiddiy muammolarning oldini olish imkonini beradi.

Xulosa

O‘smirlik davrida o‘g‘il bolalarda qalqonsimon bez autoimmun kasalliklari ko‘pincha yashirin va sekin kechadi, shuning uchun dastlabki bosqichda aniqlash qiyin bo‘ladi. Klinik belgilar noaniq bo‘lib, immunologik va gormonal nomutanosibliklar kasallikni yanada murakkablashtiradi. Shuning uchun erta tashxis qo‘yish, individual davolash strategiyasini ishlab chiqish va muntazam monitoring tashkil etish bemorlarning sog‘lig‘ini saqlash, rivojlanish jarayonini normallashtirish va surunkali asoratlarni oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Bolalarda qalqonsimon bez kasalliklari bo'yicha klinik protokollar. Toshkent, 2022.
2. Weetman AP. Autoimmune thyroid disease: mechanisms, diagnosis and treatment. Clin Endocrinol. 2018;89:3–12.
3. Vanderpump MP. Epidemiology of autoimmune thyroid disease. Endocrinol Metab Clin North Am. 2019;48:1–12.
4. Qurbonov, P. (2023). Kichik Shaharlarda Agrosanoat Majmuini Rivojlanish Imkoniyatlari Va Istiqbollari (Qashqadaryo Viloyati Misolida). *Nashrlar*, 298-301.
5. Qurbonov, P. (2023). O 'ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ASOSIY BOSQICHLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 165-165.
6. Aminov, I. B. (2022). ZAMONAVIY MASOFAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA TALABLARI. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(1).

Foydalanilgan internet saytlari

1. <https://library.ziyonet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>

